

Končno poročilo o izvedeni raziskavi o minimalnih življenjskih stroških in njenih ugotovitvah

1. Po Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre, 2010, 8. člen, drugi odstavek) je treba višino minimalnih življenjskih stroškov ugotoviti najmanj vsakih šest let na podlagi primerljive metodologije. To je tista, ki je bila leta 2009 opredeljena v raziskavi o minimalnih življenjskih stroških (Stropnik in dr., 2009). Nastala je na podlagi predhodnih raziskav na isto temo, predvsem raziskave Stanovnika in Stropnikove (1998). Uporabljena je bila tudi leta 2017 (Stropnik in dr., 2017). Metodologija temelji na ideji E. Engela, da je blaginja gospodinjstev razvidna iz njihovega deleža izdatkov za hrano v celotnem družinskem proračunu (Stropnik, 1997). Empirični podatki kažejo, da se z rastjo dohodka izdatki za hrano povečujejo manj kot sorazmerno, zato se njihov delež v celotnih izdatkih zmanjšuje. Minimalne življenjske stroške se ugotovi kot zmnožek stroškov prehrane, za katero obstajajo splošno sprejeti standardi, in recipročne vrednosti deleža celotnih izdatkov, ki ga gospodinjstvo porabi za hrano.

2. Višina minimalnih življenjskih stroškov je bila nazadnje ocenjena leta 2017 (Stropnik in dr., 2017), in sicer na podlagi Raziskovanja o porabi v gospodinjstvih (APG) iz leta 2015 in povprečnih mesečnih cen v obdobju januar-oktober 2016. Nova ocena v pričujoči raziskavi temelji na mikropodatkih APG iz leta 2018, ker je prišlo do spremembe v pogostosti izvajanja tega raziskovanja. Naslednja APG se izvaja v letu 2022, podatki pa bodo na voljo jeseni 2023. Če bi čakali na te podatke, bi presegli najmanj šestletni presledek med ocenama minimalnih življenjskih stroškov. Mikropodatki APG za leto 2018 (SURs, 2018) vsebujejo podatke o dohodkih v letu 2017 za 3.532 gospodinjstev z 10.119 člani, ki utežena predstavljajo 822.915 slovenskih gospodinjstev. Na podlagi porazdelitve gospodinjstev glede na ekvivalentni dohodek smo določili podvzorec 20 % nekmečkih gospodinjstev z najnižjim denarnim dohodkom, saj je namen pričujoče raziskave oceniti minimalne življenjske stroške. V tem podvzorcju je 478 gospodinjstev, ki utežena predstavljajo 144.574 slovenskih gospodinjstev.

Za ta podvzorec gospodinjstev smo najprej izračunali delež izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače v vseh (potrošnih) izdatkih za življenjske potrebščine. Ta delež znaša 19,62 % (v APG 2015 je znašal 19,44 %; Stropnik in dr., 2017). Nato smo iz nabora življenjskih potrebščin izločili tiste skupine dobrin in storitev, ki niso nujno potrebne (alkoholne pijače in tobak) ali pa se jim je na kratek rok možno odpovedati (stanovanjska in gospodinjjska oprema in tekoče vzdrževanje stanovanja; rekreacija in kultura; gostinske in nastanitvene storitve restavracij in hotelov; ter raznovrstno blago in storitve). Preostale so le najnujnejše skupine življenjskih potrebščin: hrana in brezalkoholne pijače; oblačila in obutev; stanovanje, voda, električna energija, plin in drugo gorivo; zdravstvo; prevoz; komunikacije; in izobraževanje. Delež izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače v teh najnujnejših izdatkih za življenjske potrebščine, ki je podlaga za oceno kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov, znaša 26,87 %.

3. Poleg mikropodatkov APG 2018 (SURs, 2018) je osnova za oceno minimalnih življenjskih stroškov še vrednost prehranske košarice. Uporabili smo slovensko košarico hrane za moškega v starosti 19-65 let, ki so jo leta 2016 sestavili strokovnjaki Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) (Gregorič in dr., 2016). Priporočena živila po vrsti in količini (tj. po sestavi mikro- in makrohranil ter energijski vrednosti) omogočajo sestavljanje mesečnega jedilnika za potrošnike z nižjim socio-ekonomskim statusom ob upoštevanju priporočil zdrave uravnotežene prehrane. Uravnotežena košarica izpolnjuje tako nacionalne smernice zdravega prehranjevanja kot tudi referenčne ciljne vrednosti za vnos hranil, upošteva pa tudi dostopnost svežih živil v slovenskih trgovinah na drobno. Ob tem, skladno z namenom košarice, sledi cilju doseganja stroškovne učinkovitosti, zaradi česar so pri izboru imela prednost cenovno ugodnejša živila.

V prejšnjih študijah (Stanovnik in Stropnik, 1998; Stropnik in dr., 2009; Stropnik in dr., 2017) smo prehransko košarico denarno ovrednotili z uporabo podatkov Statističnega urada Republike Slovenije (SURs) o povprečnih drobnoprodajnih cenah izdelkov in storitev, ki so bile na voljo na SURs-ovi spletni strani.¹ Za prehranske izdelke, ki jih statistika ni zajemala, smo upoštevali cene pri reprezentativnih slovenskih trgovcih na drobno ter izračunali povprečje, ki smo ga uporabili v izračunu. Ker je Statistični urad spremenil izračun povprečnih letnih drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev,² mesečne cene živil niso več na voljo. Na voljo so samo letni podatki, in sicer za manjše število izdelkov, ki so opredeljeni manj natančno in združeni v skupine. Ocenili smo, da sami ne moremo zbrati cen na način, kot ga je do konca leta 2017 izvajal SURs, saj je šlo za velik projekt, ki je terjal znatne resurse in ustrezno strokovno (metodološko) znanje. Zato smo se odločili uporabiti metodologijo sorodnega raziskovalnega projekta »Developing a common methodology for Reference Budgets«, ki ga je v letih 2014-2015 financirala Evropska komisija. Cilj projekta je bil izdelati mednarodno primerljivo metodologijo ugotavljanja konsenzualnih minimalnih življenjskih stroškov, ki zagotavljajo vključenost v družbo. Projekt je koordinirala Univerza v Antwerpnu, kjer so vrhunski evropski strokovnjaki za to področje. Osnovna navodila za ovrednotenje košarice so bila, da se upošteva najcenejše opredeljene izdelke pri trgovcih, ki jih kot ustrezne predlagajo fokusne skupine. Cene se evidentira predvsem iz katalogov in s spletnih strani trgovcev. Pri tem se upoštevajo redne in ne akcijske cene (čeprav je kasnejša razprava pokazala, da je ob obilici in stalni prisotnosti akcijskih cen tudi to sprejemljiva alternativa).

Sledeč tej metodologiji smo drobnoprodajne cene izdelkov (živil in brezalkoholnih pijač) zbrali predvsem s spletnih strani Mercatorja, Sparo, Lidla, Tuša in Hoferja, ter iz tedenskih katalogov Mercatorja, Sparo, Lidla, Hoferja, Tuša, Eurospina in Leclerca. Pri tem smo bili pozorni na to, da je opis izdelka ustrezal tistemu v prehranski košarici in da je pri pakiranih izdelkih količina živila/pijače (glede na rok trajanja) skladna s količino tega živila/pijače v mesečni prehranski košarici. Upoštevali

¹ Za SURs so cene zbirali opazovalci cen v Kopru, Ljubljani, Mariboru in Novem mestu, in sicer za natančno določeno obdobje enkrat oz. dvakrat (kmetijski pridelki) mesečno na okoli 1.450 izbranih opazovanih mestih. V vsakem kraju so zbrali povprečno pet cen na izdelek oz. storitev, kar je mesečno zneslo skupaj okoli 18.000 cen. Nekatere cene pa so zbirali tudi v drugih krajih po Sloveniji, predvsem po telefonu in prek interneta (SURs, 2016).

² Od januarja 2018 dalje kot vir podatkov za izračun povprečnih letnih drobnoprodajnih cen hrane in brezalkoholnih pijač uporabljajo izključno podatke iz podatkovnih baz trgovcev. Poleg tega je specifikacija posameznih izdelkov bolj ohlapna; v njih je zajetih veliko več izdelkov, ki niso več tako homogeni, kot so bili prejšnja leta. Posledica je lom v seriji, saj povprečne letne drobnoprodajne cene hrane in pijač niso primerljive s podatki prejšnjih let (Postrašija, 2022). Za izračun minimalnih življenjskih stroškov je pomembno tudi to, da mesečne cene niso več na voljo.

smo redne (in ne akcijske) cene izdelkov in (naj)nižje cene pri posameznem ponudniku v drugi polovici septembra 2022. Za posamezni izdelek smo upoštevali samo eno (najnižjo) ceno pri istem trgovcu. Kot ceno živila/pijače smo na koncu upoštevali aritmetično sredino 3-6 cen, odvisno od izdelka.

Prehrambna košarica za moškega v starosti 19-65 let je po povprečnih najnižjih cenah v drugi polovici septembra 2022 stala 131,34 EUR na mesec. To je bilo 9,5 % več, kot je stala po povprečnih mesečnih cenah v obdobju januar-oktober 2016 (119,34 EUR) (Stropnik in dr., 2017).

4. Na novo ocenjeni minimalni življenjski stroški – na podlagi dohodkov in strukture izdatkov za življenjske potrebščine v letu 2018 ter po povprečnih najnižjih cenah v drugi polovici septembra 2022 – znašajo 669,83 EUR na mesec, kar je 9,2 % več od minimalnih življenjskih stroškov, ocenjenih leta 2017 (na podlagi strukture izdatkov v letu 2015 in povprečnih mesečnih cen v obdobju januar-oktober 2016; Stropnik in dr., 2017). To so t.i. dolgoročni minimalni življenjski stroški.

5. Novi osnovni znesek minimalnega dohodka kot predvidoma začasnega prejemka je enak t.i. kratkoročnim minimalnim življenjskim stroškom, ocenjenim na podlagi deleža izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače v najnujnejših izdatkih za življenjske potrebščine 20 % nekmečkih gospodinjstev z najnižjimi dohodki. **Kratkoročni minimalni življenjski stroški znašajo 488,58 EUR, kar je 10,6 % več od ocenjenih leta 2017.**

6. Zakon o socialno varstvenih prejemkih v 8. členu določa: »Če razlika med višino na novo in zadnje ugotovljenimi kratkoročnimi minimalnimi življenjskimi stroški presega 15 odstotkov, določi novo višino osnovnega zneska minimalnega dohodka.« Ta pogoj ni izpolnjen, zato sprememba sedanje višine minimalnega dohodka zaradi tega zakonskega določila ni potrebna.

7. V času finančne in gospodarske krize je bilo odločeno, da se začasno kot osnovni znesek minimalnega dohodka uporablja 75 % višine kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov. Leta 2018 se je ta odstotek v praksi zvišal, saj je bil osnovni znesek minimalnega dohodka z 297,53 EUR povečan na 392,75 EUR. Veljavni znesek (421,89 EUR od 1. marca 2022) tako predstavlja 86,4 % na novo ocenjene višine kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov (488,58 EUR). V sedanjih razmerah ne vidimo razloga za to, da bi bil osnovni znesek minimalnega dohodka nižji od kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov.

8. Upošteva se na novo ocenjeno višino osnovnega zneska minimalnega dohodka (488,58 EUR) bi vsota denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka za samsko osebo ali prvo osebo v paru, ki je upravičen do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki ju samska oseba prejema trajno, znašala 718,21 EUR³, za osebo, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso njeni družinski člani in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi, pa 640,04 EUR. To bi bilo enako 107 %⁴ oz. 96 % na novo ocenjenih (»dolgoročnih«) minimalnih življenjskih stroškov. Iz tega izhaja, da bi bila (in tudi sedaj sta) denarna socialna pomoč in varstveni dodatek, ki ju samska oseba prejema trajno, za osebo, ki prebiva z osebami, ki niso njeni

³ Od 1. 3. 2022 znaša 620,18 EUR.

⁴ Sedaj dosega le 93 % na novo ocenjenih (»dolgoročnih«) minimalnih življenjskih stroškov.

družinski člani in imajo dovolj lastnih sredstev za preživetje, prenizek. Za par, kjer sta obe osebi upravičeni do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki ju samska oseba prejema trajno, bi vsota teh dveh prejemkov znašala 106 % na novo ocenjenih (»dolgoročnih«) minimalnih življenjskih stroškov. Denarna socialna pomoč in varstveni dodatek, ki ju samska oseba prejema trajno, bi ob novi višini osnovnega zneska minimalnega dohodka za samsko osebo skupaj dosegala 93 % praga tveganja revščine za leto 2021 (izračunanega na podlagi dohodkov v letu 2020), za par pa 97 %.

9. Sprememba osnovnega zneska minimalnega dohodka ima posredni vpliv pa na zagotovljeno pokojnino. Zagotovljena pokojnina (653,75 EUR) sedaj za 5 % presega veljavni znesek denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki ju samska oseba prejema trajno, a je za 9 % nižja od novega zneska in za 2 % nižja od na novo izračunanih (dolgoročnih) minimalnih življenjskih stroškov. Najnižja pokojnina (294,78 EUR) in najnižja invalidska pokojnina (409,70 EUR) pa sta že sedaj daleč pod ravno tako veljavne kot na novo izračunane višine denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki ju samska oseba prejema trajno, kot tudi na novo ocenjenih (dolgoročnih) minimalnih življenjskih stroškov. Vse navedeno velja za samske osebe, katerim je takšna pokojnina edini vir dohodka za preživetje. Dejanski dohodkovni položaj prejemnikov pokojnin je odvisen tudi od dohodka oseb, s katerimi živijo v skupnem gospodinjstvu, in posledične ekonomije obsega, kot tudi od morebitnih drugih dohodkov in prihrankov.

10. Ob povprečnem denarnem nadomestilu za čas brezposelnosti julija 2022 (623,37 EUR neto) do denarne socialne pomoči niso in ob na novo ocenjenem minimalnem dohodku ne bi bili upravičeni samo neaktivna samska oseba, neaktivni par z dvema povprečnima denarnima nadomestiloma in družina dveh neaktivnih staršev z enim otrokom in dvema povprečnima denarnima nadomestiloma. Pri vseh ostalih tipih družin je minimalni dohodek višji od povprečnega denarnega nadomestila (enega ali dveh).

11. Nov minimalni dohodek neaktivnih oseb oz. družin z neaktivnimi starši, pa tudi (družin) oseb, aktivnih do 128 ur na mesec, je (precej) pod pragom tveganja relativne revščine. Nekoliko pod pragom tveganja revščine je celo minimalni dohodek za samsko osebo in par, aktivne več kot 128 ur na mesec. Prag tveganja revščine znatno (za več kot petino) presegajo samo minimalni dohodki enostarševskih družin z 2-3 otroki, kjer je starš aktiven več kot 128 ur na mesec. Da bi neaktivna samska oseba prestopila prag tveganja relativne revščine, bi (ob uteži 1) osnovni znesek minimalnega dohodka moral biti nad pragom tveganja revščine. To bi marsikoga odvrčalo od prizadevanja, da bi si enako visok neto dohodek zagotovil z lastnim delom, saj je prag tveganja revščine za leto 2021 (771 EUR), izračunan na podlagi dohodkov v letu 2020, za samo 1 % nižji od veljavne minimalne plače (778,40 EUR). Ob tem veljajo pomisleki glede ustreznosti primerjanja minimalnih življenjskih stroškov (ki so absolutna kategorija) s pragom tveganja revščine (relativno kategorijo, ki ne temelji na minimalnih življenjskih stroških, temveč bolj odraža dohodkovno neenakost v neki državi).

12. V letu 2022 znaša mesečna bruto minimalna plača 1.074,43 EUR. Upošteva se prispevke za socialno varstvo, zvišanje splošne davčne olajšave s 3.500 EUR na 4.500 EUR v davčnem letu 2022, pa tudi dodatno splošno olajšavo po Zakonu o dohodnini (ZDoh-2, 2006, 111. člen), je znesek neto minimalne plače 778,40 EUR. Nov znesek minimalnega dohodka za samske osebe ne dosega veljavne minimalne plače.

13. Na novo ocenjena višina dolgoročnih minimalnih življenjskih stroškov ima neposredni vpliv na višino minimalne plače. »Minimalna plača se določi kot seštevek zneska minimalnih življenjskih stroškov, povišanih za 20 %«, ter davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost. »Upošteva rast cen življenjskih potrebščin, gibanje plač, gospodarske razmere oziroma gospodarsko rast in gibanje zaposlenosti« se lahko minimalna plača določi v višjem znesku, ki pa »ne sme biti višji od seštevka zneska minimalnih življenjskih stroškov, povišanih za 40 %«, ter davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost⁵ (ZMinP, 2010, 3. člen). »Višino minimalne plače na podlagi prejšnjega člena zakona določi ministrica oziroma minister, pristojen za delo, in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije najkasneje v roku treh mesecev po spremembi zneska minimalnih življenjskih stroškov, določenega z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke« (ZMinP, 2010, 4. člen). Sedanja neto minimalna plača (778,40 EUR) je nižja od 120 % na novo ocenjenih dolgoročnih minimalnih življenjskih stroškov (803,80 EUR)⁶, in sicer za 25,40 EUR ali 3,2 %.

14. Hkratno zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka in neto minimalne plače blaži (morebitni) negativni vpliv zvišanja osnovnega zneska minimalnega dohodka (t.j. denarnih socialnih pomoči) na motivacijo za delo. Če pa – kot v primeru tokratne nove ocene minimalnih življenjskih stroškov – ni izpolnjen zakonski pogoj za zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka, medtem ko se neto minimalna plača mora zvišati, se motivacija za delo poveča.

Na podlagi novega osnovnega zneska minimalnega dohodka bi se dodatek za aktivnost za več kot 128 ur na mesec (utež 0,51) za samsko osebo ali prvo odraslo osebo v družini zvišal za 34,01 EUR (zvišanje z 215, 16 EUR na 249,18 EUR na mesec) ali 4,2 % predvidoma nove minimalne plače. Menimo, da ta razlika ne bi imela pomembnega učinka na motivacijo za delo, še zlasti če jo ocenjujemo v razmerju do skupnega minimalnega dohodka veččlanskih družin.

15. Višine uteži za naslednjo odraslo osebo in otroke ni možno utemeljiti z minimalnimi življenjskimi stroški, izračunanimi s pomočjo metode, uporabljene v pričujoči raziskavi. Te uteži naj bi bile predvsem posledica upoštevanja ekonomije obsega pri izdatkih veččlanskega gospodinjstva in bi morale biti predmet posebne študije.

Zaradi dodatnih uteži za vsakega otroka v enostarševski družini (0,18) in osnovne uteži za otroka (0,59), ki je višja od uteži za naslednjo odraslo osebo v družini (0,57), so v Sloveniji razlike med utežmi za (drugače primerljive) dvostarševske in enostarševske družine – kljub eni več odrasli osebi v dvostarševskih družinah – razmeroma nizke, zlasti za družine z neaktivnimi starši. Razlika se s številom otrok v družini zmanjšuje. Samo dodatne uteži za tri otroke v enostarševski družini (3 x 0,18 = 0,54) so skoraj tako visoke kot utež za enega otroka v dvostarševski družini (0,59). Iz vsega tega sklepamo, da je dodatna utež za otroka v enostarševski družini previsoka, oziroma težavo povzroča to, da se dodatna utež pripiše vsakemu otroku.

⁵ V obeh primerih se bruto minimalna plača določi z dodajanjem »zneska davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost za delavca, ki v davčnem letu, v katerem se določi višina minimalne plače, ne uveljavlja olajšav za vzdrževane družinske člane skladno z zakonom, ki ureja dohodnino, in ki razen minimalne plače in regresa, določenega z zakonom, nima drugih obdavčljivih dohodkov, ki bi vplivali na višino splošne olajšave« (ZMinP, 2010, 3. člen).

⁶ To je spodnja meja po ZMinP (2010). Zgornja meja (upošteva rast cen življenjskih potrebščin, gibanje plač, gospodarske razmere oziroma gospodarsko rast in gibanje zaposlenosti) je na ravni 140 % novo ocenjenih minimalnih življenjskih stroškov (937,76 EUR neto).

Situacija glede uteži je dodatno zapletena s tem, da minimalni dohodek za otroka dejansko vsebuje še (večji del) otroškega dodatka. Zato je – zaradi vpliva vrstnega reda uveljavljanja pravic iz javnih sredstev na minimalni dohodek družin – težko utemeljeno predlagati spremembe uteži.

16. Sprememba osnovnega zneska minimalnega dohodka ima neposredni vpliv na denarno socialno pomoč, varstveni dodatek, izredno denarno socialno pomoč, pogrebno in posmrtnino. Če bi uveljavili novi osnovni znesek minimalnega dohodka (488,58 EUR), bi se socialni transferji, vezani na to osnovo – upoštevaje izdatke v obdobju januar-avgust 2022 – **zvišali za približno 48,7 milijona EUR na leto** oziroma dobre 4 milijone EUR mesečno. Samo za denarno socialno pomoč bi bilo mesečno potrebnih 3,2 milijona EUR več, na letni ravni pa slabih 38 milijonov EUR več.

Zaradi višjega dohodkovnega cenusa za upravičenost bi se **povečalo tudi število upravičencev do vseh navedenih transferjev**, vezanih na osnovni znesek minimalnega dohodka, toda za to oceno nimamo ustrezne podlage. Zaradi višjega števila prejemnikov denarne socialne pomoči bi se povečalo **tudi število upravičencev do plačila prispevka za osnovno zdravstveno zavarovanje in kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev**.

17. Raziskovalno poročilo vsebuje še obsežni primerjalni pregled ureditve minimalnega dohodka oz. denarne socialne pomoči v izbranih desetih državah EU (na Češkem, v Estoniji, na Finskem in Hrvaškem, v Litvi in Nemčiji, ter na Nizozemskem, Portugalskem, Slovaškem in Švedskem). Primerjamo: 1) za katere družinske člane je opredeljen minimalni dohodek in kolikšne so uteži; 2) kako se pri ugotavljanju materialnega položaja upoštevajo dohodki in premoženje; 3) kakšni pogoji v zvezi s trgom dela vplivajo na upravičenost do denarne socialne pomoči (kakšne so kazni zaradi neizpolnjevanja pogojev v zvezi s trgom dela in kakšne so spodbude za delo oziroma zaposlitev); ter 4) na katere načine se določajo osnove za izračun minimalnega dohodka za posamezne člane družine/gospodinjstva oziroma kakšne metodologije se uporabljajo za ugotavljanje minimalnih življenjskih stroškov.

18. Ker še niso bile sprejete ustrezne spremembe zakonodaje, ponavljamo predlog iz Stropnik in dr. (2017), **naj se spremeni vrstni red uveljavljanja prejemkov tako, da minimalni dohodek za otroka ne bo več vseboval otroškega dodatka. Posledično bo treba spremeniti tudi uteži za minimalni dohodek za otroke**. Poleg tega podajamo tri nove predloge:

- I. **Časovni presledek med ocenami minimalnih življenjskih stroškov v 8. členu Zakona o socialno varstvenih prejemkih naj se prilagodi programu statističnih raziskovanj.** Po Raziskovanju o porabi v gospodinjstvih (APG) leta 2022 bo Statistični urad naslednje raziskovanje izvedel leta 2026. Določilo Zakona o socialno varstvenih prejemkih o najmanj šestletnih presledkih temelji na prejšnjih triletnih presledkih med Raziskovanji o porabi v gospodinjstvih. Pred spremembo zakona je treba pridobiti najnoveše informacije od Statističnega urada Republike Slovenije.
- II. Zaradi tveganj, povezanih s pomanjkljivostmi zanašanja na kataloge in spletne strani trgovcev, ter nujnosti strokovne utemeljenosti metodologije v delu, ki zadeva ovrednotenje prehranske košarice, predlagamo **sodelovanje s SURS-om – tako pri opredelitvi metodologije za ovrednotenje prehranske košarice kot glede možnosti uporabe internih podatkov, ki**

jih SURS zbira za namen izračuna povprečnih letnih drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev. Nova metodologija ovrednotenja prehranske košarice bi morala biti utemeljena s poglobljeno raziskavo. .

- III. V premislek dajemo **predlog spremembe metodologije v delu, ki zadeva opredelitev najnujnejših izdatkov za življenjske potrebščine.** Dejanski izdatki gospodinjstva za hrano in brezalkoholne pijače so višji od izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače, porabljene v gospodinjstvu. Nekaj hrane in pijače se zaužije tudi zunaj doma in zato so izdatki za ta namen v sedanji metodologiji nekoliko podcenjeni. V času nastanka metodologije niso bili na voljo tako podrobni podatki, kot so v nekaj zadnjih anketah. V mikropodatkih Raziskovanja o porabi v gospodinjstvih iz leta 2018 so ločeno prikazane tudi postavke 'hrana v restavraciji, gostilni, slaščičarni, športnih objektih, kinu', 'storitve hitre prehrane in storitve hrane za s sabo' in 'menze'. Predlagamo, da se s poglobljeno raziskavo raziščeta utemeljenost in način vključitve tudi dela teh izdatkov v izdatke gospodinjstva za hrano in brezalkoholne pijače ter v najnujnejše izdatke za življenjske potrebščine

Avtorica:

dr. Nada Stropnik

Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Ljubljana, 10. 11. 2022